

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ (А. З. Підгорний)

“ ____ ” _____ 2017 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030506 «Прикладна статистика»

за темою:

**СТАТИСТИЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ**

Виконавець

студентка IV курсу обліково-економічного
факультету

Ринденко О. К. _____
/підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент Погорєлова Т. В

/підпис/

Одеса 2017

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Ринденко Олени Костянтинівни

«Статистичні тенденції розвитку кредитної діяльності
комерційних банків України»

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2017 рік

Випускна робота складається з 3 розділів.

У роботі розглядаються сутність кредитної діяльності, її складових, основні принципи кредитування, система економіко-статистичних показників аналізу кредитного портфеля. Проаналізовано рівень кредитного ризику. Обґрунтовано необхідність статистичної оцінки якості кредитного портфеля та мінімізації ризиків. Виявлено основні тенденції розвитку кредитної діяльності та розроблено прогноз на короткострокову перспективу. За отриманими результатами виявлені недоліки в структурі кредитного портфеля, його якості та розроблені рекомендації щодо їх поступового усунення.

Ключові слова:

статистика, динаміка, структура, кредитна діяльність, кредитний портфель.

ANNOTATION

Graduation work for obtaining a bachelor's degree

Ryndenko Olena Kostyantynivna

«Statistical development trends of credit activity of commercial banks of Ukraine»

Odessa National Economic University

Odessa, 2017

The graduation work consists of 3 sections.

The work examines the essence of credit activity, its components, the main principles of lending, system of economic and statistical indicators of the analysis of the loan portfolio. The level of credit risk is analyzed. The necessity of statistical estimation the quality of the loan portfolio and minimizing the risks is substantiated. The main trends of development of credit activity of Ukrainian banks are discovered and short-term outlook is developed. According to the results, deficiencies in the structure of the loan portfolio and its qualities were identified and recommendations for their gradual elimination have been developed.

Key words:

statistics, dynamics, structure, credit activity, loan portfolio.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНА СУТНІСТЬ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	5
1.1. Суть кредитної діяльності, її складових, основні функції та принципи кредитування.....	5
1.2. Система показників кредитної діяльності банків та їх статистичний аналіз.....	11
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	16
2.1. Методи аналізу динаміки та структури кредитного портфеля банків України.....	16
2.2. Аналіз тенденцій розвитку кредитної діяльності комерційних банків України.....	20
РОЗДІЛ 3. СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА ПЕРІОД 2007-2016 РР.....	23
3.1. Статистична характеристика показників кредитної діяльності банків України за 2007-2016 рр.....	23
3.2. Виявлення та аналіз тенденцій розвитку кредитної діяльності банків України за 2007-2016 рр.....	39
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	47

ВСТУП

Кредитна діяльність – основна функція банківської системи. У сучасних умовах фінансової нестабільності, ліквідації неплатоспроможних банків, збільшення кількості банків, що знаходяться в стадії фінансового оздоровлення або їх повної ліквідації гостро стає питання подальшого розвитку. Саме ефективна кредитна діяльність є запорукою нормального функціонування банків.

Актуальність теми полягає в тому, що на сучасному етапі банківська система потребує детальних статистичних досліджень кредитної діяльності задля виявлення ступеня її ефективності, ризику, прогнозування можливих варіантів подальшого покращення показників. Усвідомлення та прийняття до уваги при прийнятті управлінських рішень негативних факторів може збільшити у майбутньому доходи банків, стимулювати ефективну кредитну діяльність, створити умови для подальшого розвитку суспільства.

Вміле регулювання попиту та пропозиції на ринку кредитних послуг має безпосередній вплив на розвиток та розширення виробництва, а також стимулює розвиток малого та середнього бізнесу, що спричиняє створення нових робочих місць, сприяє покращенню добробуту громадян.

Саме статистичний аналіз дає можливість досконало визначити недоліки, що існують у кредитному портфелі банків, проаналізувати основні тенденції розвитку, виявити негативні фактори впливу на рівень дохідності банківської системи, оцінити рівень ризику кредитного портфеля.

Статистичні дослідження зумовлюють глибинну оцінку стану банківської системи задля подальшого планування діяльності на майбутні періоди.

Метою даної роботи є статистичний аналіз кредитної діяльності комерційних банків України, виявлення основної тенденції та закономірностей її розвитку.

У роботі розглянуті теоретичні основи статистичного дослідження кредитної діяльності комерційних банків: поняття кредитної діяльності, функції та принципи кредитування, види позик. Проведено аналіз структури кредитного портфеля банків, динаміки його складових. Визначено ступінь якості кредитного портфеля за

допомогою низки статистичних показників. Розглянуті ризики кредитного портфеля, оцінено вплив збільшення проблемної заборгованості на якість кредитного портфеля.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є комерційні банки України з позиції їх фінансових результатів від кредитної діяльності.

Предметом дослідження є кредитна діяльність банківської системи України.

Розрахункова частина випускної роботи бакалавра базується на використанні наступних статистичних методів:

- а) метод статистичних групувань і таблиць;
- б) метод аналізу варіації;
- в) метод аналізу динаміки;
- г) метод графічних зображень.

Дослідження проведено з використанням даних фінансової звітності банків України за 2007-2016 рр. та підручників з теорії статистики, банківської статистики таких авторів як Єріна А. М., Підгорний А. З., Рябушкін Т. В., Сигел Е., Лисенюк О. В., Лаврушин О. І. Опираючись на загальну інформаційну базу показників основних описових статистик, аналізу динаміки та виявлення основних тенденцій розвитку проведено детальний аналіз кредитної діяльності комерційних банків України.

ВИСНОВКИ

Кредитна діяльність виступає основною функцією комерційних банків. Вона забезпечує дієздатність банків, їх платоспроможність. Ефективна кредитна діяльність здатна підвищити добробут населення країни, покращити рівень життя, зробити внесок у розвиток виробництва.

Саме кредитна діяльність виступає потужним інструментом регулювання економіки. Розвиток малого та середнього бізнесу за допомогою кредитування спричинює появі нових робочих місць, що позитивно впливає на якість життя населення і, таким чином, на розвиток усіх галузей економіки.

Отже, кредитна діяльність наразі підлягає всебічному вивченню задля подальшого розвитку, прийняття вірних управлінських рішень, що покращать роботу банків. У роботі проведений аналіз кредитної діяльності, виявлені основні тенденції її розвитку. Статистичні дослідження зумовлюють глибинну оцінку стану банківської системи задля подальшого планування діяльності на майбутні періоди.

За останнє десятиріччя обсяг наданих позик щорічно збільшувався на 53023,8 млн. грн. або на 7,8%. Методом аналітичного вирівнювання встановлено, що при збереженні тенденції до рівномірного збільшення у 2017 рік обсяг наданих позик буде складати 1038726 млн. грн., а в 2018 рік – 1085259 млн. грн. Але розглядаючи дані показники неможливо сказати про позитивний розвиток кредитної діяльності, так як відносна швидкість зростання індексу інфляції випереджає відносну швидкість збільшення обсягу кредитного портфеля на 78,2%, що свідчить про те, що щорічне збільшення суми наданих позик відбувалось лише номінально, реально ж вартість позик зменшилась і, відповідно, це призводить до зниження ефективності кредитної політики та зменшення доходів банків.

Так, негативним фактором, що впливає на зниження ефективності кредитування виступає питома вага проблемних позик в кредитному портфелі, що у 2015 та 2016 роках складала 22,1% та 21,2% відповідно. Взагалі у банківському секторі частка проблемних позик з 2009 року постійно збільшується внаслідок кризи

2008 року. Платоспроможність українців знизилась, індекс інфляції постійно збільшується (за період 2007-2016 рр. щорічно збільшувався в середньому на 13,9%). Таким чином, дохідність банківської системи від кредитної діяльності знижується і на сучасному етапі банківська система потребує змін у сфері кредитування. Кредитна політика має вийти на новий рівень з урахуванням існуючих проблем, їх усвідомлення та ліквідація може допомогти збільшити прибутковість усієї банківської системи в цілому та сприяти оздоровленню економіки України.

Таким чином мета проведення статистичного аналізу кредитної діяльності комерційних банків України була досягнута, завдання, що лягли в основу виконання роботи розв'язані. Виявлена тенденція до зростання обсягу кредитного портфеля, майже 80% якого пояснюється внутрішньобанківськими факторами, які є можливість урегулювати в майбутньому.

Для відновлення кредитування усіх галузей економіки, покращення стану банківської системи України слід виконати наступні завдання:

- а) покращити методи моніторингу кредитування;
- б) сформувати ресурсну базу, що буде задовольняти умовам кредитної політики банку;
- в) припинити кредитування неліквідних банків, неплатоспроможних позичальників;
- г) розробити нові технології кредитування задля підвищення конкурентоспроможності банків України;
- г) оптимізувати встановлення відсоткових ставок при реалізації кредитних послуг з метою забезпечення належного рівня дохідності – з одного боку, а з іншого – сприяння до залучення кредитних ресурсів суб'єктів господарювання на виробничі та споживчі цілі;
- д) нейтралізувати негативний вплив кредитного ризику.

Загалом для успішного функціонування банківського сектору необхідно переосмислити систему ведення банківського бізнесу в Україні та відновити визначальну роль банківських установ як фінансових посередників. Також одним із

пріоритетних питань є підвищення ефективності і якості банківського кредитного портфеля. Стабільне функціонування банків можливе у випадку забезпечення контролю за кредитним ринком, вчасного виявлення ризиків, постійного статистичного моніторингу за кредитною діяльністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тихомирова Е.В. Кредитные операции коммерческих банков // Деньги и кредит. 2011. №9.
2. Редкол.: В.С. Стельмах (голова) та ін. Київ: Молодь, "Ін Юре" // Енциклопедія банківської справи України. – 2001.
3. Закон України «Про банківські операції та банківську діяльність» від 07.12.2000 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
4. Гамидов Г. М. «Банковское и кредитное дело» – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2010.
5. Лисенок О.В. Практикум з курсу «Аналіз банківської діяльності» : навч. посібник / О.В.Лисенок. – К. : КНЕУ, 2010.
6. В. С. Щербина // Господарське право // Навчальний посібник. – Юрінком Інтер. – 2001.
7. Голуб В.М. Управління кредитним портфелем комерційного банку. Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / В.М. Голуб; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2004.
8. Синки, Дж.Ф. Управление финансами в коммерческих банках : пер. с англ. / Дж.Ф. Синки ; ред. Р. Левита, Б.С. Пинскер . – Перевод с 4-го англ. изд . – М. : Catallaxy, 1994 .
9. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011.
10. Пашков А.И. Оценка качества кредитного портфеля // Бухгалтерия и банки. №3. 1996.
11. Захаров В.С. Коммерческие банки: проблемы и пути развития // Деньги и кредит. – 2010. - №2.
12. Лаврушин О.И. Банковское дело. - М.: Финансы и. статистика, 2011.

13. Навч. посібник / фінансово-банківська статистика / П. Г. Вашків, П. І. Пастер, В. П. Сторожук, Є. І. Ткач; За ред. Є. І. Ткача. - К.: Либідь, 2002.
14. Ван Хорн Дж. Основы управления финансами. – Москва, «Финансы и статистика», 1997.
15. Кабушкин С.Н. Управление банковским кредитным риском : учеб. пособие / С.Н. Кабушкин. –М. : Новое знание, 2004.
16. Гаряга Л.О. Кредитний ризик: ідентифікація, класифікація та методи оцінки / Л.О. Гаряга // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – Суми : УАБС НБУ, 2006. – Т. 17.
17. Шульженко Г.М. Управління кредитним ризиком у контексті забезпечення та збереження фінансової стійкості комерційних банків / Г.М. Шульженко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – Вип. 36.
18. Тимофеева З.А. Аналитическая работа в коммерческом банке // Деньги и кредит.-2011.-№2.
19. Елисеева И.И., Юзбашев М.М. Общая теория статистики. - М.: Финансы и статистика, 2004.
20. Єріна А. М. Економічна статистика : підручник : у 2 ч. — Ч. 1. Макроекономічна статистика / [І. Г. Манцуров, А. М. Єріна, О. К. Мазуренко та ін.] ; за наук. ред. чл.-кор. НАНУ І. Г. Манцурова. — К. : КНЕУ, 2013.
21. Статистика. Підручник // Лугінін – Київ: Центр учбової літератури, 2007.
22. Підгорний А.З. Теорія статистики: Навч. посіб. – Одеса, ОДЕУ, 2001.
23. А.Т. Мармоза «теорія статистики», підручник для студентів вищих навчальних закладів, Київ, 2013.
24. Т. В. Рябушкин. Загальна теорія статистики: Підручник / Т. В. Рябушкин, 0-28 М. Р. Єфімова, І. М. Іпатова, Н. І. Яковлева. - М.: Фінанси і статистика.
25. Стаття «Ряди розподілу. Аналіз варіації та форми розподілу» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/7/20.pdf>
26. Кравець О. С. Статистика: Навчальний посібник / О. С. Кравець. – О.: Пальміра, 2008.

27. Сигел Э. Практична бізнес-статистика.: Пер. с англ. М.: Вид. Дом "Видьямс", 2002.
28. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : Постанова Правління НБУ від 25.01.2012 №23 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
29. А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач, Н. Б. Трофімова // Банківська статистика // 2014.
30. Довгань Ж. Управління кредитними ризиками банків в умовах економічної кризи / Ж.Довгань // Вісник НБУ. – 2010. – № 8.
31. S & P порахувало проблемні кредити українських – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/news/32266.html>.
32. Дані фінансової звітності банків України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.
33. Фінансовий портал МінФін // індекс інфляції – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl>.
34. Національне рейтингове агентство «Рюрік» // Аналітичні огляди. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua/our-research/branch-reviews/1187>.